

תמונות של קיץ פולני

הדרך מוורשה לחוף הבלטי עוברת באינספור יערות, אגמים, טירות ואחוזות שבהם אפשר לפגוש אנשים המגשימים חלומות ואגדות

שחקן בתלבושת של פרש הוסרי משחזר קרב בחצר טירת גנייך; משמאל: טירת מלבורק משתקפת בנהר נוגאט

דלת נפתחת באחד המסדרונות הארוכים של טירת רין (Ryn) ומוזיקת ז'ומבה בוקעת מתוך החדר. מאחורי דלת אחרת נגלה אולם הרצאות שבמרכזו מצוי פיר המואר באדום - באר ששימשה את דיירי המקום בימי הביניים.

הרוח בטיירה

היום, כמו אז, הטירה חולשת על העיירה רין שבארץ האגמים מזוריה (Masuria), ולאחר גלגולים רבים היא משמשת מלון בעל מאות חדרים. שרינונות קשקשים ריקים מאדם, ששירתו את אבירי המסדר הטבטוני שבנה אותה, עומדים על המשמר בחלל העצום של האולם שבו מוגשת ארוחת הבוקר. בריכת המלון שוכנת תחת קשתות האבן של חדר הציידים. "החדר הזה קרוי על שם הנסיכה אן," אומרת המארחת שלנו, ויסוובה בוויודי, הלבושה בשמלה ארוכה וסינר עם תיפורי זהב. למי שאינו מצוי בפנתיאון של הטירה היא מסבירה שאן הייתה אשתו של הדוכס הליטאי ויטאוטס, אשר נכלאה לעולמים עם ילדיה מאחורי קיר אבן לאחר שבעלה חזר בו מהסכם להילחם לצד הטבטונים בקרב נגד הפולנים. "מאז, בלילות ירח, רוחה מרחפת בארמון ומביאה עמה מזל, ממשיכה ויסוובה בקול כה חרישי עד שלרגע קשה לדעת אם היא מאמינה בכך. "רוחה של אן לא ממש מרשימה אותי," היא מבהירה. "הייתה לי תחושה חזקה מאוד בחדר שבו הוצאו להורג אסירים שהוחזקו כאן בזמן מלחמת העולם השנייה."

אנחנו יוצאים מהאפולולית של המבנה העתיק בציפייה ליום השמשי שהבטיח החזאי, אך גשם דק ועיקש מקדם את פנינו. "קייץ פולני," אומרת לנו במשיכת כתפיים יוסטינה שוסטק, נציגת משרד התיירות של אזור ורמיה מזוריה (Warmia-Mazuria).

מזג האוויר הסגרירי לא מעמעם את יופייה של ארץ האגמים. רבדי הגי' וונים של הנופים המוריקים, המנוקדים באגמים, אגמונים ובריכות שנוצרו לאחר הפשרת קרחונים קדומים, מעמיקים תחת השמים האפורים ומוכי' רים לנו עד כמה הקייץ הפולני שונה מהחום היוקד שלנו.

עם הגיענו למיקוואקי (Mikołajki), הגדול שבאגמי מזוריה, מזג האוויר משתף פעולה ואנחנו יוצאים לשיט. הרוח המאיצה במפרשי הסי' רות מסיטה מעט את כסות העננים, והשמש מבצבצת ביניהם. השקט מופר רק מפעם לפעם על ידי צופרי סירות החוצות את האגם.

מזוריה קרויה ארץ אלף האגמים, אם כי על פי המניין יש יותר מ-2,000 אגמים, אגמונים ובריכות הקשורים ביניהם בתעלות, נהרות ונחלים המא' פשרים שיט רצוף לאורך מאות קילומטרים וימים רבים במפרשיות וב' קיאקים. אטרקציה מיוחדת היא תעלת אלבורג (Elborg), שנבנתה כדי להוביל קורות עץ למספנות של גרנסק בחוף הבלטי. מנגנון שינוע הספי' נות הייחודי שלה, המעביר את כלי השיט על פני הקרקע, תוכנן על ידי אדריכל הולנדי באמצע המאה ה-19 והוא הופעל מחדש לפני כמה שנים.

בלב היער

הקייץ הפולני חוזר במלוא עוצמתו בעת הנסיעה לשמורת הנוף של מזו' ריה. ענפי העצים הרועדים ממשקל הטיפות הכבדות אינם מצליחים לסו' כך על המטיילים שמסתתרים בצלם. למזלנו הזמנו מקום מראש בבקתת עץ חמימה, שבכניסה אליה מתנוסס המשפט Oberza Pod Psem, "בית ההארחה שמתחת לכלב". אף שעל דלת הכניסה נתלה שלט המודיע כי

המקום מלא, אנחנו מצטופפים כדי לפנות מקום לשתי משפחות עם ילדים קטנים שנקלעו לגשם. הכלבה ביוקה, שעל שמה נקרא המקום, מהלכת מתחת לשולחנות, ושני חתולים מתכרבלים על ספה במרפסת הפתוחה. זוג שנראה כמי שהיה בשנות השישים צמד היפים מקליפורניה, מקדם את פנינו. דנוטה וקרישטוף וורובייץ תלו את השלט כי הם אינם רוצים לעודד המונים להגיע לכאן. החזון שלהם הוא לקדם תיירות איכותית ולא המונית, ולאפשר לאורחים לחוות את החיים בקצב של פעם. "המקום הזה היה חבו ומנותק לגמרי מהציביליזציה," אומר קרישטוף. "גם היום אין לנו קווי טלפון, והאינטרנט האלחוטי אטי מאוד. את חוטי החשמל מתחנו לבד." במסעדה שהקימו כאן מגישים לנו מרק פטריות מהביל, כופתאות ממולאות בשזיפים, לחם שזה עתה נאפה, גבינת עזים תוצרת בית וקומ' פוט פירות כמו שרק סבתות פולניות יודעות להכין. את ההשראה לתבשי' לים קיבלו מתושבי האזור ששיתפו אותם במתכונים המקומיים.

כאשר הסערה חולפת, כמעט במהירות שבה הגיעה, אנחנו יוצאים אל קרחת יער שטופת שמש, ובה שבעה בתי עץ. בשעה שאנחנו משוחחים מופיעה אחת מעובדות המסעדה במגפיים שחורים מבריקים וסלסלה בידה. היא קוטפת מהגינה פרחי קישואים שמהם תוכן מנה. "בניתי את הבית הראשון לפני 20 שנה. את האחרים הבאנו לכאן מכפרים אחרים," מספר קרישטוף כשהוא מוביל אותנו בתוך כפר בועיר אנפין. "יש אנשים שאוספים בולים. אני אוסף בתים ישנים."

אנחנו נכנסים אל אחד הצריפים שנהפך למוזיאון. "כל דבר כאן יש לו היסטוריה," הוא ממשיך ומושיט לי כרך מתוך אוסף ספרים ישנים, שאחד מהם כתוב בשפה המזורית, תערובת של גרמנית ופולנית. "יש עוד אדם אחד שאני מכיר שמדבר מזורית." בחדר פנימי מצפה לנו הפתעה - כיתת לימוד ששומרה בשלמותה. על השולחנות מונחים קלמרי עץ; תעור דה מ'1867 נתנה לתלמיד ציון גבוה בעברית, שפה שלמד לצד לטינית ויוונית; איורים של ממותות, פילים ודוב ושרטוטי החלקים האינטימיים של פרחים תלויות על הקירות. קרישטוף מורה עליהן במקל עץ כמו מורה מהמאה ה-19. "שימור המורשת המקומית הוא מלאכה בלתי נגמרת," אומר האיש שמצא את ייעודו ביער הזה.

אחוות החלומות

אנחנו מנצלים את שעות האור הארוכות של הקייץ הפולני ונוסעים שוב בנוף הפתוח. פנייה מהכביש הראשי לדרך צרה מובילה לבית אחווה מה' סרטים. את התסריט של Nakomiady Pałac כתב פיטר צישק שקנה את האחוה המתפוררת ב-1998. במקום שבו הייתה חווה שיתופית בזמן המ' שטר הקומוניסטי, צומח כיום גן ירק צרפתי מטופח שבו גדלים דלועים, כרוב וכרובית בתצורה אמנותית בין ערוגות פרחים.

כדי לקנות את האחוה מכר פיטר, איש הייטק מוורשה, את דירתו. כדי לשפץ אותה הוא מכר את שלושת אופנועיו. "פשוט התאהבתי ביופי המור' חלט של המקום. במקור אני איש תוכנה, אבל אני חולם. רציתי לעשות

שיט קיאקים באחד הנהרות הרבים המקשרים בין האגמים; למעלה: קרישטוף וורובייץ בבית עץ משוחזר בלב שמורת הנוף של מזוריה

מדריך בסירת גנייף; מימין למעלה:
המחיצה במרכז הסולידריות
האירופי החדש; כלבי ציד באחד
מחדרי Nakomiady Pałac

משהו אחר, " הוא מספר חרישית כשהוא צופה אל השדות המשתרעים מאחורי הבית עד קו עצים במרחק של כמעט שני קילומטרים, המסמן את גבול השטח שלו. תחילה זה היה תחביב, אחר כך בית קיץ, ולפני שמונה שנים החלום נהפך למציאות ופיטר עבר לגור כאן בקביעות. "אין בית חרושת, אין זיהום, אין אנשים..." הוא אומר. "וזה מזוהה האמיתית." פיטר הבין שכדי לבלות את חייו כאן הוא חייב להתפרנס, והסב את האחוזה למלון בוטיק אצילי ואקלקטי. "איננו משכירים חדרים רק בשביל הכסף, אלא כדי לשתף. אנשים יכולים לתאר לעצמם כיצד המקום נראה בעבר, " הוא מדגיש בעת שאנחנו מסיירים בין תשעה חדרי האירוח, מל" וויס בשני כלבי הציד הנאמנים שלו, בזילי ובונקר. "כאשר אנשים מתקשרים ושואלים אילו אטרקציות יש לנו כאן אני עונה: 'שקט', גם אם זה לא נכון מבחינה מסחרית." אנחנו יורדים למרתף המשמש חדר האוכל. פיטר נעלם לרגע וחוזר כש- סינר חגור למותניו. הוא מגיש לנו ארוחה שבישל בעצמו ממוצרים שכולם על טהרת התוצרת המקומית וירקות מגינת החלומות שלו.

הסולידריות של גדנסק

גורני המספנות של גדנסק (Gdansk) נשקפים מחלונות מרכז הסולידריות האירופי, שצורתו כשל ספינה חלודה. למשרד מנהל המרכז נכנסת אישה קטנת ממדים ובעלת פנים עדינות, שנשענת על אחד מחברי הצוות. "פאני פרופסור, " הם קוראים לה. "היא מקורבת מאוד ללך ואלנסה, " לוי- חשים לי, "היא הייתה עדה לכל קורות תנועת סולידריות." אך סיפורה של פרופסור יואנה פנסון מתחיל הרבה לפני השביתה המפורסמת במספנות גדנסק, שסימנה אולי את הסדק הראשון בחומת מזרח אירופה.

פרופ' פנסון הייתה נערה בעת הפלישה הגרמנית לפולין. היא הייתה פעילה בתנועת ההתנגדות לכיבוש הגרמני עד שנתפסה ב-1941 ונשלחה למחנה הריכוז רונסברוק בגרמניה, שבו היא שרדה ארבע וחצי שנים. לשאלה כיצד נראתה המציאות הקומוניסטית החדשה עם שובה לפולין היא עונה בחיוך קטן: "אחרי מחנה ריכוז כל החיים נראים טובים ונעימים." פנסון פנתה ללימודי רפואה, ובמהלכם פגשה את בעלה, רופא יהודי שראה את מטופליו בבית החולים בגטו ורשה מובלים למחנות הריי- כוז. הוא הצליח להימלט בסיוע אחד ממטופליו הפולנים. זוג הרופאים הגיע לגדנסק בתחילת שנות החמישים כדי להקים כאן מרפאה. "העיר

העתיקה הייתה הרוסה. הרחוב הראשי היה ערמת פסולת. גם האקדמיה לרפואה הייתה חורבות, " היא נזכרת. ההתרגשות ניכרת בפניה של פרופ' פנסון כאשר היא מדברת על אירועי 1980. "זה היה בלתי ייאמן. נפלא. מרהיב. קרנבל של סולידריות." אולם תגובת השלטונות הקומוניסטיים לא איחרה. "התעוררנו בבוקר וראינו טנקים ברחובות, " היא ממשיכה. "את מתארת לך איך הרגשתי. אנשים חשבו שאולי אלה הגרמנים. איש לא שיער לעצמו שהצבא הפולני יבוא." "לא היו לו ספקות. לא היה לו פחד, " היא אומרת על ואלנסה, שהיה מטופל שלה. מערכת היחסים המקצועית ביניהם הובילה לידידות ארוכת

שנים, שבמהלכה ליוותה אותו כמתורגמנית וראתה את תנועת החופש נרקמת. עד היום פרופ' פנסון נמצאת בקשרים חמים עם מי שהיה מנהיג סולידריות. לה ולוואנסה עדיין שמורים משרדים במרכז החדש המוקדש למורשת הדמוקרטיה והחופש, שיש בו מוזיאון הפתוח לקהל הרחב ומתאר באופן מרתק את האירועים בגדנסק שטלטלו את פולין ואת העולם. המרכז והמוזיאון הם רובד נוסף של העיר שהייתה ידועה מאות שנים בשמה הגרמני דנציג (Danzig). הרובע העתיק שלה משחזר את ימי הזוהר של עיר הנמל, שכבר במאה ה-16 הייתה הגדולה באזור. אל שפע המור- ויאונים השונים המציגים אוצרות היסטוריים ומטמון מרשים של ענבר

הזכרו בכתבה

www.ecs.gda.pl
Shakespeare Theatre
Wojciecha Boguslawskiego 1,
Gdansk
http://teatrszekspirowski.pl/en/
Emigration Museum
Polska 1, Gdynia
www.polska1.pl
Gothic
Staroscinska 1, Malbork
www.gothic.com
הכותבת והצלם היו אורחי
ארגון התיירות של פולין
והמכון הפולני

Ryn Castle Hotel
Wolnosci 2, Ryn
www.zamekryn.pl
Oberza Pod Psem
Kadzidlowo 1, Ruciane-Nida
www.oberzapodpsem.com.pl
Grand Hotel
Powstanców Warszawy
12/14, Sopot
Nakomiady Pałac
11-400 Ketrzyn
www.nakomiady.pl
European Solidarity Centre
Solidarnosci 1, Gdansk

"אפשר לקרוא את ההיסטוריה בלבנים", אומרת המדריכה שלנו, אג' ניישקה סירוקה, ומסבירה כי הלבנים הכהות המעטות הן המקוריות וכל השאר הונחו אבן על אבן במשך עשרות שנים של עבודות שיקום מקיפות. "הטיט האדום שנתן את צבעו ללבנים הוא מהנהר", היא אומרת ומעבירה את ידה בעדינות על סימני האצבעות של מי שהכין אותם ונותרו מוטבעים בטיט לעד.

הטירה נוסדה במאה ה-14 והיא משתרעת על פני 210 דונמים. האזור האחרון שנפתח לציבור הוא הקתדרלה, שקירותיה מכוסים בקיסוס. ענף סורר מתפתל דרך סורגי אשנב קטן. בקיר החצר הפנימית של הטירה נמצא קיוסק קטן. איש בסינר של שף ומשקפיים בעלי מסגרת שצבעה כחול עז עומד מאחורי הדלפק ומקבל את פנינו בחיוך רחב. "ברוכים הבאים לממלכה שלי", הוא אומר ומזמין אותנו להיכנס למסעדתו, Gothic - היכל של הקולינריה הפולנית החדשה.

"המקום הזה מדבר אליי", אומר בוגדן גוונסקה. על בירה מקומית וש" מפניה הוא מספר לנו כיצד הגשים כאן את חלום חייו. "אני מצייר את ההיסטוריה עם האוכל". את המסעדה פתח לאחר ששב מעשר שנות עבר דה בניו יורק. הוא מיישם בה את עקרונות תנועת Slow Food ורוכש את כל התוצרת מקהילה של ספקים מקומיים. ארוחת המלכים של בוגדן כו" ללת פטריות יער וריזוטו קישואים, לחמניות שנאפות במקום ועוגת גבינת עזים. "צריך למצוא את האיוון בין קודש לחולין, בין מרכיבי מזון עתיקים לטכניקות חדשות", הוא מתאר ברגש. "אני לא בניו יורק עכשיו", הוא אומר. "אני במלבורק." ●

מהים הבלטי, הצטרף תיאטרון על שם שייקספיר, שמחזותיו הוצגו בג' דנסק של המאה ה-15 בעודו בחייו. באכסדרה האולטרה מודרנית של התיאטרון הבלטי צפוי הזה אנחנו מביטים משועשעים בהפקה מהוקצעת בפולנית של "נשקיני קייט", המבוססת על המחזה "אילוף הסוררת".

השמש עומדת לשקוע, והרוח מגרשת את העננים שהאפירו את השמים כל היום. אנחנו נוסעים אל אזור הנמל וחולפים על פני מבנה שהקמתו עור' מדת להסתיים. זהו מוזיאון מלחמת העולם השנייה, שעומד בנקודה שבה נורו היריות הראשונות של המלחמה. אנחנו עוברים בשערי הנמל, נעמ' דים על גשר ברזל וצופים במה שנותר מהמספנה המפוארת של ג'דנסק. נקישות וניסורים נשמעים מתוך שלדת פח ענקית. המספנה עברה לידיים פרטיות. נוסף על עבודות תחזוקה בונים בה קטמרנים לעשירי המפרץ. איש בסרב, עם שפם גדול המשווה לו מראה כשל לך ואלנסה, מחווה לעברנו בידיו - עד שאנחנו מבינים שהגשר עומד להיפתח כדי לאפשר לספינה לצאת לים הפתוח. אנחנו ממהרים לחזור אל המזח. כעבור כמה דקות סירת גרר קטנה ואמיצה עוברת בסך.

החוף הבלטי

לעומת ג'דנסק, העיר הצבעונית האוצרת בתוכה מאות שנות היסטוריה ותרבות, גדיניה (Gdynia), הנמצאת רק חצי שעת נסיעה ממנה לאורך החוף הבלטי, היא הנגיטיב שלה - עיר צעירה ומשגשגת, ששדרותיה רח' בות ובנייניה אפורים ומעשיים.

גדיניה הייתה כפר דייגים קטן בשנות העשרים של המאה ה-20, כאשר פולין החליטה לבנות בה נמל לתפארת, לאחר שדנציג נקבעה כעיר חופ' שית שאינה בשליטתה. שלט שהוצב על המזח של העיר מציין את המקום שממנו הפליג באוקטובר 1938 אחד ממהגריה המפורסמים של פולין, זבג' נייב בז'י'נסקי, מי שהיה היועץ לביטחון לאומי של נשיא ארצות הברית, ג'ימי קרטר. במזח הזה, שראה ספינות יוצאות לדרך כשהן עמוסות בכאב ותקווה של מאות אלפי נוסעים שהסתופפו בהן, נפתח מוזיאון חדש ומר' תק המוקדש למהגריה של פולין, המפורסמים והאנונימיים, וגם למהגרים באשר הם, אשר עוברים את ארצותיהם מרצון או מכורח בחיפוש אחר חיים חדשים וטובים יותר.

בין ג'דנסק וגדיניה, ובין הים וההרים, נחה באלגנטיות עיירת המרפא סופוט (Sopot). ברחובותיה השתמרו בתי קיט חגיגיים מהמאה ה-19. אחד מהם, ברחוב צ'י'בסקייגו 12, הוא גלריה ובית קפה שבו פועלת אגודת ידידי סופוט. "הבית היה שייך לאחד מחברי הסיים הגדול", אומר לי אחד האורחים האופנתיים עם לא מעט אירוניה בקולו לגינוני הפוליטיקאים אז והיום.

אוויר ים צונן מקיף את ההולכים על מזח העץ הארוך ביותר באירופה. אפשר לדמיין בקלות את הנשים שפסעו כאן מעדנות בשמלות ארוכות כשהן מלוות בגברים בעלי שפמים מטופחים. אנשים אמיצים מתעלמים מהקור וטובלים בים הצונן, אחרים משוטטים בין המזרקות בכיכר העיר. מעט הצדה, כאילו הוא שומר מרחק מהמוני הנופשים, Grand Hotel הק' לאסי מקפיד על הארשת המכובדת של מלון שאירח חשובים ומפורסמים כמו השאה של איראן, פידל קסטרו, הנרי קסינג'ר וגם ולדימיר פוטין, שתמונותיהם מתנוססות על הקיר. המלון שניצל מנוק בזמן מלחמת העור' לם השנייה כי נפשו בו גם קצינים נאצים, מקפיד לשמר את סממני הזוהר הישנים: יומידור לסיגרים, כורסאות עור ודלי לשמפניה צוננת.

השף בטירה

בדרך לעמדת הכרטיסים של טירת מלבורק (Malbork) ניצב צילום פנו' רמי של המבנה כפי שנראה אחרי שנהרס במלחמה. כיום, אחרי שנים ארוכות של שחזור ובנייה, משתקפת טירת הלבנים הגדולה בעולם במלוא הדרה במי הנהר הזורם על פניה.

טיירת הנופש האלגנטית סופוט;
למעלה: תצפית על נמל גדיניה
בחוף הבלטי; בעמוד ממול: על במת
תיאטרון שייקספיר בג'דנסק